

RAADSVERGADERING
d.d. 28 OKT. 2004
Beslissing: _____

Paraaf _____

robay-
0145

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering : 28 oktober 2004
Nummer : SROB/04/092
Onderwerp : Vaststelling Monumentennota 2004-2008

Aan de gemeenteraad,

Voorstel

Vast te stellen de Monumentennota 2004-2008 overeenkomstig de bijgevoegde en als zodanig gewaarmerkte bijlage.

Inleiding

Reeds vanaf het begin van de zeventiger jaren is landelijk de belangstelling voor de monumentenzorg toegenomen.

De regering en het uitvoerend centraal orgaan, de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, hebben toen nadrukkelijk hun verantwoording genomen en er kwam via diverse regelingen veel geld beschikbaar voor het restaureren van monumentenpanden.

Ook onze gemeente heeft hiervan geprofiteerd en er is dan ook in de zeventiger, begin tachtiger jaren, een groot aantal panden in de historische binnenstad gerestaureerd.

Ook de in 1971 opgerichte Stichting Stadsherstel heeft een flinke bijdrage geleverd in het restaureren.

De gemeente had toen iets meer dan 200 panden die als rijksmonument waren geklasseerd.

Op deze landelijke ontwikkelingen heeft onze gemeente verder ingespeeld door het verkrijgen van de status van beschermd stadsgezicht voor de historische binnenstad. Daarnaast is redelijk veel geld vanuit het Stadsvernieuwingsfonds beschikbaar gesteld voor restauratie van monumentale panden.

Ook is in de negentiger jaren een gemeentelijke monumentenlijst opgesteld voor het grondgebied van de voormalige gemeente Bergen op Zoom. Voor de voormalige gemeente Halsteren is in het verleden een aanzet gemaakt om te komen tot de aanwijzing van gemeentelijke monumenten. Verder dan een inventarisatie en een eerste informatiebijeenkomst voor eigenaren en belanghebbenden is het toen echter niet gekomen.

Voorts is actief ingespeeld op de inventarisatie en voordracht van "jonge" monumentenpanden uit de periode 1850 – 1940 ten behoeve van de opwaardering als rijksmonument. Een en ander heeft geresulteerd in de aanwijzing door de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, eind 2001, van een negentigtal nieuwe rijksmonumenten die zowel in Bergen op Zoom als Halsteren gelegen zijn.

Een integraal monumentenbeleid is evenwel nog steeds niet opgesteld. Als cultuurhistorische gemeente met 340 rijksmonumenten en 403 gemeentelijke monumenten is het hebben van een beleidskader voor monumenten echter onontbeerlijk. Ook door overkoepelende organen op het gebied van de monumentenzorg, zoals de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek, is hierop reeds aangedrongen.

GRIFFIE
Bergen op Zoom

Uitwerking voorstel

In de voorliggende Monumentennota 2004-2008 is aangegeven wat er op monumentengebied tot nu toe gerealiseerd is in de gemeente Bergen op Zoom, welke (financiële) middelen er waren en in de toekomst aanwezig moeten zijn en met wat voor middelen de doelstellingen op monumentengebied gehaald kunnen worden.

Een belangrijk onderdeel voor de toekomst is in ieder geval de aandacht voor de Cultuurhistorie (o.a. archeologie, bouwhistorische onderzoeken en Belvédère (dat is de relatie tussen de ruimtelijke ordening en de cultuurhistorische en landschappelijke waarden in de gemeente)), instandhoudingstechniek en Ruimtelijke Inrichting en Vormgeving.

Een van de speerpunten zal verder zijn het bereiken van doelstellingen die vanuit het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing zijn opgesteld, te weten het realiseren van een vooraf te bepalen aantal noodzakelijke restauraties per jaar. Hierbij dient dan niet alleen gedacht te worden aan de historische binnenstad maar gemeentebreed. Ook de omgevingszorg van monumenten en het gebied van het Beschermd Stadsgezicht spelen hierbij een rol.

Daarnaast wordt het ook belangrijk geacht om voor de realisering van de doelen externe (private en/of publieke) partners mee te krijgen. Gedacht kan worden aan b.v. woningbouwcorporaties, de Stichting Monumentaal Stadsherstel Bergen op Zoom, de NV Stadsherstel Bergen op Zoom en projectontwikkelaars.

Gereedschap

De zorg zal vooral bestaan uit het voorhanden hebben van 'tools' om partners en burgers over de streep te trekken om de doelen te halen. Bij weliswaar nog steeds een redelijke (hoog)conjunctuur, maar een aanzienlijke terugloop van (rijks) financiële middelen, dient de gemeente zorg te dragen voor andere stimulerende regelingen. Te denken valt aan garantiestelling, zodat op de particuliere markt makkelijker (en goedkoper) aan geldmiddelen gekomen kan worden.

Ook kan de gemeente zorgdragen voor een goede leefomgeving, derhalve investeren in de openbare ruimte.

Toetsingskaders

Als toetsingskader voor het toekomstig te voeren monumentenbeleid zal zeker nodig zijn gebruik te maken van de intussen vastgestelde drieluik Nota Beeldkwaliteitplan, Nota Openbare Ruimte en Nota Structuurbeeld, alsmede de eveneens vastgestelde Welstandsnota Bergen op Zoom ten aanzien van monumenten en hun omgeving.

Vanuit de rijksoverheid zijn ook toetsingskaders aangegeven waaraan het gemeentelijk monumentenbeleid getoetst kan/dient te worden. Hierbij valt te denken aan de nieuwe nota Ruimtelijke Ordening en de Monumentenwet 1988 voor wat betreft de aandacht voor archeologie.

De nota Ruimtelijke Ordening benadrukt de cultuurhistorie in ruimtelijk ordeningsperspectief. In streek- en bestemmingsplannen zal aandacht besteed moeten worden aan en een koppeling gelegd moeten worden met de aspecten van cultuurhistorie.

De Monumentenwet 1988 vraagt meer aandacht voor het instandhoudingsbeleid voor monumenten en de archeologie. Met name de resultaten van het Verdrag van Malta zijn nader vastgelegd. In de toekomst zal het adagium "de verstoorder betaalt" opgeld doen. Dit betekent dat bij (ver)nieuwbouwplannen (aanvullend) archeologisch onderzoek vereist kan worden, welke kosten aan de betreffende eigenaar/ontwikkelaar doorberekend zullen worden.

Inhoud nota

De nota is opgezet vanuit het verleden. Ingegaan wordt op de eerste ontwikkelingen van het rijksbeleid eind zestiger jaren en de financiële middelen die de gemeenten toen ten dienste stonden om aan dit beleid uitvoering te geven.

Vervolgens is er de aanwijzing van het centrumgebied tot Beschermd Stadsgezicht. Naast financiële zijn hieraan ook juridische consequenties verbonden.

GRIFFIE
Bergen op Zoom

Welke impact heeft dit gehad voor de binnenstad? Hierbij valt dan een onderscheid te maken tussen bouw- en civieltechnische, economische en toeristisch-recreatieve gevolgen.

Hierna is een eerste grote impuls gekomen voor het gemeentelijk monumentenbeleid. Meer dan 500 panden zijn begin negentiger jaren aangewezen als gemeentelijk monument en is er een gemeentelijke monumentenverordening opgesteld.

Vervolgens is het rijk begonnen aan een inhaalslag met betrekking tot de aanwijzing van jongere rijksmonumenten, te weten de zogenaamde Monumenten Inventarisatie Project (MIP) en Monumenten Selectie Project (MSP) procedures.

Uiteindelijk zijn in 2001 negentig objecten als rijksmonument aangewezen en toegevoegd aan de Rijkslijst voor onroerende monumenten van de gemeente Bergen op Zoom, zodat er thans sprake is van 340 rijksmonumenten en 403 gemeentelijke monumenten.

De uit deze toename van monumenten en nog komende uitbreiding van het beschermd stadsgezicht met een noordelijke en zuidelijk schil voortvloeiende werkzaamheden en consequenties behoeven een (betere) structurering van het gemeentelijk monumentenbeleid. De daaruit voortkomende activiteiten worden via de nota in beeld gebracht met de daaraan verbonden personele en financiële consequenties.

Tenslotte dient de gemeente mede tengevolge van het Verdrag van Malta meer aandacht te besteden aan de archeologie.

Onze gemeente is reeds een eind op streek. Zo is er sedert enige jaren een archeoloog benoemd, later gevolgd door de uitbreiding met een assistent. Er is voor de archeoloog een depot en sedert kort is er een eigen opgravingsbevoegdheid. Dit gaf overigens nog wel de verplichting aan de gemeente tot het maken van een beleid ten aanzien van de archeologie, waaraan inmiddels door het vaststellen van het Beleidsplan Archeologie 2004-2008 is voldaan.

In de gewijzigde Woningwet van 2003 is ruimte geschapen voor een eigen gemeentelijk architectuur- en welstandsbeleid. Het was voor de individuele gemeente zaak om tijdig te voorzien in dit eigen welstandsbeleid. De Monumentennota is bij uitstek geschikt om hierin de bouwstenen neer te leggen voor de praktische uitwerking van dit beleid, dat vervolgens sturing moet geven aan de WelstandsMonumentenCommissie (WMC) in haar adviserende taak. Immers de monumentencommissie maakt onderdeel uit van de (grotere) WMC.

Omdat de financiële middelen zowel op rijks- als gemeentelijk niveau teruglopen, is het zaak goede criteria op te stellen welke panden de kwalificatie van rijks- dan wel gemeentelijk monument zullen verkrijgen.

Het kan niet zo zijn dat eigenaren van panden wel plichten maar geen rechten meer hebben nadat hun pand een bepaalde kwalificatie heeft gekregen.

Deze criteria (zie hiervoor het gestelde in paragraaf 7 van de nota) maken onderdeel uit van het gemeentelijk monumentenbeleid.

Tenslotte is het van belang, mede gelet op de eerder gememoreerde financiële teruggang, om samenwerking te zoeken met private partners. Hierbij valt te denken aan de Stichting (Monumentaal) Stadsherstel Bergen op Zoom en de Stadsherstel Bergen op Zoom NV, beide opererend in onze gemeente met ieder haar eigen taakveld, te weten de stichting voor de panden die in een meer beeldbepalende omgeving liggen en minder risicodragend zijn en de NV voor panden waarvoor (meer) vreemd kapitaal nodig is om de restauratie te kunnen doen slagen.

Ook de woningbouwcorporaties zullen in beeld moeten komen. Steeds meer corporaties hebben in hun woningbezit monumentale panden, terwijl het wonen in monumenten steeds meer in trek komt.

Huisvestingsbeleid en monumentenzorg kunnen derhalve hand in hand gaan!

Resumerend zijn wij van mening dat de voorliggende nota over het monumentenbeleid voor de komende vijf jaar goed aansluit bij de eerder dit jaar vastgestelde beleidsnota's ter zake van het drieluik Nota Structuurbeeld, Beeldkwaliteitplan en Nota Openbare ruimte, alsmede de Welstandsnota Bergen op Zoom. De monumentennota zal een bijdrage leveren aan de gedachtevorming op welke wijze de kwaliteit van de gebouwde omgeving kan worden bevorderd en in stand gehouden en wat daarbij dan de rol van de monumentenzorg kan zijn.

GRIFFIE
Bergen op Zoom

In de diverse hoofdstukken van de nota wordt op al deze onderdelen dieper ingegaan. Met name in de hoofdstukken 7 en 8 wordt dieper ingegaan op de instrumenten voor het monumentenbeleid en het restauratiebeleid. In hoofdstuk 10 wordt aangegeven waar we momenteel staan met het beleid en wat de speerpunten van het beleid moeten zijn, terwijl in hoofdstuk 11 het belang van een goede communicatie en voorlichting wordt aangegeven.

In het kader van de daadwerkelijke uitvoering van de monumentenzorg is in hoofdstuk 12 van de nota een strategisch plan tot 2008 opgenomen.

Speerpunten van beleid zullen o.a. zijn: handen en voeten geven aan een eigen archeologiebeleid, uitbreiding van de gemeentelijke monumentenlijst in de kern Halsteren en Lepelstraat, opstellen van een behoeferaming voor de restauratie van gemeentelijke monumenten en daardoor afstemmen vinden met de jaarlijks beschikbare middelen vanuit het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing, aandacht voor de objecten uit de direct naoorlogse Wederopbouwperiode, zoeken naar inventieve oplossingen voor leegstaande en/of leegkomende kerk- en andere religieuze gebouwen en boerderijen, het kweken van grotere betrokkenheid van het particulier initiatief bij restauratieprojecten en vooral het uitbrengen van een periodiek en voorhanden hebben van goed foldermateriaal. Goede voorlichting is immers het begin van het kweken van zorg voor de monumenten en de gebouwde omgeving!

Overwegingen door inspraak

De voorliggende nota is voorgelegd aan de diverse bij dit onderwerp betrokken ambtelijke disciplines, de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en de WelstandsMonumentenCommissie.

Voorts heeft het concept vanaf 22 september 2003 gedurende twee weken voor eenieder ter inzage gelegen ten behoeve van het indienen van schriftelijke en/of mondelinge reacties.

Door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg zijn per emailbericht enige suggesties ter verfijning van de nota aangegeven, doch in het algemeen is het concept van de nota goed ontvangen.

Ook de WelstandsMonumentenCommissie heeft zich beperkt tot enige ondergeschikte, met name redactionele, opmerkingen.

De gemaakte opmerkingen zijn waar nodig in de definitieve versie van de Monumentennota 2004-2008 verwerkt. De openbare tervisielegging van de nota heeft geen verdere reacties opgeleverd.

Juridische overwegingen en personele overwegingen

De voorliggende nota is een beleidsplan voor de periode 2004 – 2008 waarin de beleidskaders voor het toekomstig beleid voor de monumentenzorg in al zijn facetten in onze gemeente zijn aangegeven.

In personele zin gezien zullen de uit de nota voortvloeiende werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de in de organisatie daarvoor beschikbare capaciteit.

Slechts voor de intussen in gang gezette inventarisatie voor de concept-gemeentelijke monumentenlijst in de kernen Halsteren en Lepelstraat zal gebruik worden gemaakt van een extern bureau die de benodigde expertise heeft die onze organisatie ontbeert.

Financiële overwegingen & Dekking

Zoals hiervoor vermeld, zal het merendeel van de in de nota aangegeven uitvoeringswerkzaamheden uitgevoerd dienen te worden binnen de regulier aanwezige personele capaciteit.

Voor de externe inhuurcapaciteit voor het opstellen van de gemeentelijke monumentenlijst voor de kernen Halsteren en Lepelstraat kan een beroep gedaan worden op het door u in de in december 2002 vastgestelde "bestedingsvoorstellen beleidskadergelden" opgenomen bedrag van € 20.000,- voor de uitwerking van dit onderdeel van de nota.

Bijlagen

De volgende bijlage is, als onderdeel van dit raadsvoorstel, ter inzage gelegd:

- Monumentennota 2004-2008.

GRIFFIE
Bergen op Zoom

De volgende bijlagen zijn, als achtergrondinformatie voor dit raadsvoorstel, ter inzage gelegd:

- Brief d.d. 30 juli 2003 aan diverse personen en organisaties met een uitnodiging voor de bijeenkomst over de conceptnota;
- E-mail van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg d.d. 14 augustus 2003 met een reactie op de conceptnota;
- Publicatie d.d. 21 september 2003 inzake de tervisielegging van het concept van de monumentennota.

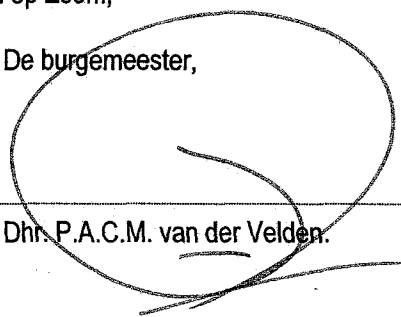
Een ontwerpbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

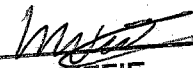
Het college van burgemeester en wethouders van Bergen op Zoom,

De secretaris,

De burgemeester,

Mr. P.B.J.M. Thomassen.

Dhr. P.A.C.M. van der Velden.

GRIFFIE
Bergen op Zoom

De raad van de gemeente Bergen op Zoom;

gezien het voorstel van het college van 15 juni 2004, nr. SROB/04/092;

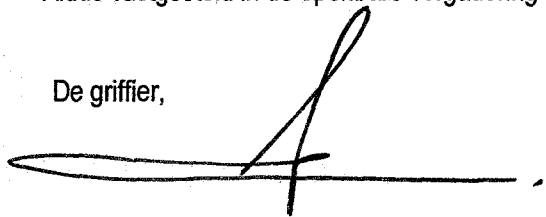
gelet op de bepalingen van de gemeentewet en de Monumentenwet 1988;

BESLUIT:

Vast te stellen de Monumentennota 2004-2008 overeenkomstig de bijgevoegde en als zodanig gewaarmerkte bijlage.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 23 OKT 2004

De griffier,

F.P. de Vos

De voorzitter,

